

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

39. An si sponsa de futuro, vel vidua carnaliter delectetur de copula
præterita, & futura, peccet mortaliter? Et cursim docetur, viduam non
peccare mortaliter, si ob ortam cogitationem copulæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

mediū, verū
Et tactus, &
in alia Ref.
carum an-
notationū,
ad eius me-
dium.

errore appositū Fagundez) licere, quoties non ad-
est pollutionis periculum; sed ipse à piaculo veniali
non excusat propter mollitudinem nimiam specia-
tim in obscenis indicat. Et ego sententiæ patris
Escobar adhaereo; Aduerto tamen, quòd Filiucius
non dixit absolute dicta oscula licere, nec excusauit
à peccato veniali, sed tantum à mortali, vt patet ex
ipius verbis tom. 2. tract. 30. cap. 10. num. 195. sic
enim ait; Oscula in partibus inhonestis à fortiori
esse peccata mortalia, hæc enim in iis partibus non
sunt, nisi ex amore libidinoso, & deprauato, &
prædictè loquendo semper sunt oscula libidinoso in-
ter non coniugatos. Inter hos autem etsi non sint
censenda peccata mortalia, tamen increpandi sunt
qui hoc faciunt, tanquam operis arguentis animum
nimis mollem, & libidini deditum. Ita Filiucius.
Itaque non dissentit ab Escobar, quibus adde Rocca-
caful ubi infra.

Sup. hoc in-
fra in Ref.
184. §. Pe-
nult. & ult.
& in Refol.
187. eusum
ad medium
§. 1. in Ref.
188. breuif-
simè in lin. 1.

4. Nota etiam dictum Patrem Escobar num. 67.
asserere ex Fagundez, mortiferum esse virile mem-
brum in os vxoris immittere; Ego hoc etiam olim
docui, & nunc me citato docet Ioseph Roccaful in
Praxi Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. de 6. præcepto
Decal. cap. 2. num. 200. quia hoc non est simpliciter
osculum pudendorum, sed quædam irumatio diuer-
sæ speciei cum periculo consummandi præposere.

RESOL. XXXVIII.

An tactus, & oscula inter sponso de futuro seu licita?
Et an hoc non procedat inter sponso de futuro sub con-
ditione, si Papa dispensauerit?
Et an impetrata dispensatione, licet non sit ratificatus
prior consensus ille, liceat illis amplexus & oscula eo
modo, quo licet sponso de futuro? Ex part. 4. tract. 4.
& Misc. Ref. 131.

§. 1. Negatiuè respondet Io. Franciscus Suarez
in enchir. cas. consc. lib. 7. ver. luxuria. §. of-
culum, & tactus, & Galpar Hurtado tract. de matrim.
disp. 10. diff. 10. n. 48. quia ex vna parte grauius op-
ponuntur castitati, & ex altera nondum est matri-
monium, quo possunt excusari, qui à sponsalibus
excusari non possunt, quia sponsalia, quamuis sint
inchoatio quædam matrimonij, & prædicti tactus
tantum sint inchoatio quædam copulæ coniugalis,
non sufficiunt ad eos excusandum, quia inchoatio
contractus non sufficit ad excusandum vsum rei de
qua est contractus, quamuis solum inchoatum &
imperfectum, quia quovsque contractus est perfe-
ctus, non traditur dominium rei; qui autem non-
dum dominus rei, nullatenus adhuc imperfectè po-
test ea vti, vt pote adhuc aliena, quamuis iam sibi
promissa. Ita Hurtado, cui adde alios, quos citavi in
part. 2. tract. 3. miscell. refol. 6.

2. Sed ego, ibi, & merito, contrariam sententiam
docui, cum multis Doctoribus, quibus nunc addo
Petrum Ochagauim de Sacram. tract. 1. de matrim.
quest. 1. num. 15. & Syluium in 2. 2. D. Thom. q. 134.
art. 4. conclus. 7. & Villalobos in summ. tom. 1. tract. 12.
diff. 16. num. 2.

3. Notandum est tamen, hoc non procedere in-
ter sponso de futuro, sub conditione, si Papa dis-
pensauerit, his enim non sunt licita tactus & oscula,
quæ sponso de futuro permilla sunt, ex ratione, quæ
adducit Sotus in 4. disp. 19. quest. 2. art. 1. & Sanch. de
matr. 10. 1. lib. 5. disp. 1. n. 38. & alij penes ipsum, qui-
bus adde Salas in 1. 2. D. Thom. q. 78. tract. 13. disp. 6.
sect. 26. n. 177. Molfesum in summa 10. 1. tract. 4. c. 15.
n. 13. Villalobos ubi supra n. 1. Ludouic. de San luan

Que hic est
supra Refol.
36. & lege
aliã ref. eius
secundæ not.

in summa tom. 1. quest. 1. art. 8. de Sacram. matr. disp. 13.
at impetrata dispensatione licet non sit ratificatus
prior ille consensus, puto licere illis amplexus & oscu-
cula, eo modo quo licet sponso de futuro, quia tanquam
illa sunt vera sponsalia, vt optime obseruat, & tenet
Sanchez loco cit. n. 39. & Præposit in 3. par. D. Thom.
quest. 3. de Sacram. matrim. dub. 8. num. 95.

RESOL. XXXIX.

An si sponsa de futuro, vel vidua carnaliter delicta-
tur de copula præterita, & futura; peccet mortali-
ter?
Et cur sim docetur viduam non peccare mortaliter, si
obortum cogitationem copula carnalis ex marito
de functo eam approbet voluntate; & si etiam
dicendum de sponsa circa copulam carnalem futu-
ram, & coniugalem, si eam, vel desideret, vel sim-
pliciter voluntatis affectione approbet, quod alio exten-
dant ad omnem voluntatis affectionem, etiam sim-
pliciter complacentia concepti a ex cogitatione concu-
bitus cum muliere, si vxor esset. Ex part. 1. tract. 9.
& Misc. 1 Refol. 2.

§. 1. Negatiuè respondet Alphonsus Curiel in
part. 1. D. Thom. quest. 74. art. 3. dub. 3. & in
Herrera de peccatis disp. 3. §. 9. 13. Victoria, quem re-
fert, & sequitur Medina in part. 2. q. 74. art. 8. Thom.
ibid. disp. 4. dub. 3. & alij recentiores. Et ratio est
Curiel, quia delectatio carnalis in vidua consequitur
ad actum, qui fuit licitus, & delectatio spiritus naturæ
actus, ad quem consequitur. Ergo, &c. Denique vidua
non delectatur de libidine præterita, sed de libidine
in memoria, hoc est, de præterita, vt præterita, &
militer sponso, non de libidine præterita, sed de fu-
tura copula delectatur. Ergo, &c. Et hanc sententiam
probabilem esse docuit Corduba in 99. lib. 1. quest. 23.
dub. 19. & alij; vide etiam Valentiam tom. 4. disp. 6.
quest. 4. punct. 4. Sa verb. luxuria. n. 13. & Syluium
verb. delectatio. quest. 3. cum Salas in part. 1. tract. 13.
disp. 6. sect. 30. num. 201.

2. Ego tamen contrariam sententiam teno cum
DD. quos citat & sequitur Bonacina de mar. quest. 4.
punct. 8. n. 3. quibus ego addo Emanuelem de Valle
de Moura opusc. 1. de Enfal. & Incant. lib. 2. cap. 18.
n. 14. Castrum Palaum tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 10.
§. 2. n. 7. Malderum in part. 2. q. 74. art. 10. Monte-
finum in part. 1. tom. 2. quest. 74. art. 8. quest. 6. n. 103.
Martinez in part. 2. tom. 2. quest. 74. n. 8. part. 1. tract. de
Elect. dub. 3. concl. 7. Villalobos in summa tom. 2. tract. 4.
dub. 17. n. 3. Philarchum de offic. Sacram. tom. 1. part. 1.
lib. 4. cap. 18. Filiucium tom. 1. tract. 10. c. 9. num. 359.
Layman in Theol. moral. lib. 1. tract. 3. cap. 2. num. 14.
Tannerum in part. 2. disp. 4. quest. 8. n. 13. & Basilium
Pontium de matr. lib. 10. cap. 16. §. 2. n. 30. & 11. Et ra-
tio est, quia sicut actus externus venereus, respectu
sponsæ, aut viduæ non est licitus, ita neque est licita
delectatio, quæ de illo actu capitur non consistit
matrimonio. Et ira etiam hanc sententiam præter
DD. citatos, tenet Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 358. 10.
& Vasquez in part. 2. disp. 114. num. 3.

3. Notandum est tamen, hoc non peccare mortaliter, si obor-
tatis docent, viduam non peccare mortaliter, si obor-
ta cogitatione copulæ carnalis cum marito defun-
cto, eam approbet voluntate, & sic dicendum præ-
teritæ de sponso circa copulam coniugalem fuerunt,
si eam vel desideret, vel simpliciter voluntatis affectio-
ne approbet, quod Sanch. in summa tom. 1. lib. 1.
cap. 2. num. 33. & alij extendunt ad omnem volun-
tatis affectionem etiam simpliciter complacentiæ
conceptæ

ANTON
Opera
Tom. 1 & 2
E III

concepta ex cogitatione concubitus cum muliere, si vxor esset; sed hanc sententiam in praxi non audeo consilium Laym. in Theol. moral. lib. 1. tract. 3. c. 2. n. 13. & ego similiter; & illam nouissimè reprobatur Calstr. Palau. tom. 1. tract. 1. disp. 2. punct. 10. §. 2. num. 6.

4. Dicendum est igitur absolute non esse licitam viduis delectationem ortam ex cogitatione copulae habitae tempore matrimonij, neque sponsum de futuro delectari de copula habenda tempore coniugij, vnde licet Valentia ubi supra, tom. 4. disp. 6. quast. 4. punct. 4. per se loquendo, teneat primam sententiam, attamen postea sic asserit. Quoniam motus saltem concupiscentiae facillè excitatur, cum illa delectatio in animo haeret, crediderim propter periculum consentiendi directè, aut indirectè in aliquam concupiscentiam mortalem, plerumque talem delectationem de actu praeterito coniugali in vidua esse mortale peccatum; aut enim grauis mulier est, & pia, aut leuis. Si est grauis, & pia, non admittet, vel certè non fouebit eiusmodi delectationem in animo; sin autem leuis est, magno periculo sese exponit, propter rationem dictam, itaque peccat mortaliter. Hac Valentia.

RESOL. XL.

An non obstante copula violenta intra bimestre possit sponsa, quae vim passa est, conuadente viro, ad Religionem transire?

Et an possit talis femina, quae in dicto casu, vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum iam receptum? Ex part. 3. tract. 4. Resol. 24. alias 242.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Thomas Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 21. n. 6. cum aliis penes ipsum, quibus adde Emanuel Sa. ver. mat. n. 17. quia sponsus grauem intulit iniuriam cum non haberet ius copulam extorquendi ante bimestre concessum; ex cap. ad nostram, de emp. & vend. cap. tua, de clericis non resid. cap. sedes, de rescript. cum multis similibus, quae congerit Tiracuellus de retract. lign. §. 3. glossa 9. n. 68.

2. Sed opinio contraria praeter alios multos tenet nouissimè aduersus Sanchez Basilius Pontius de matrim. lib. 9. cap. 10. nam. 3. quia iam matrimonium consummatum est, & iura sine distinctione loquuntur, quare vbi ius non distinguit, nec distinguendum est, nisi turpitudine sequatur. Non ergo potest talis femina inuito viro ad Religionem transire. Ceteras rationes videbis apud praefatum Pontium ubi supra, qui num. 4. inuehitur etiam contra Sanchez loco citato, n. 22. asserentem posse talem feminam, quae in isto casu vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum iam receptum, quia tunc inquit, semen non habet pacificam vasis possessionem. Sed ait Pontius, si dum reluctatur femina, euenit, vt semen effunderetur extra vas, illam ego à peccato liberam iudicarem. At semel effusum semen, atque receptum, cuius nullus alius vsus est, nisi in ordine ad generationem, emittere turpissimum est. Neque verò, quia femina posset, dum vim patitur, virile membrum extrahere, ideo potest & semen iam receptum emittere, nam aliud est impedimentum apponere, dum quasi in via est ad consummationem violentus aggressor; aliud verò semen eicere, cum iam ad finem peruentum est, & consummatum matrimonium, vt satis constat. Et denique inquirendum est à Sanchez, quo sine honestari possit ea eicere seminis; nam vt ea honestari possit, necessarium esset, vt duo concurrerent praecipua, vnam

Tom. II.

efficacius alio; hic autem concurrat praecipuum naturale non eiciendi semen, cum consilio suscipiendi habitum religiosum. Quomodo ergo potest illa effusio honesta reddi? Hac omnia Pontius loco cit. contra Sanchez, cuius sententiam principalem positam in titulo quaestionis his non obstantibus, tenet nouissimè Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 6. num. 3. Vide etiam Villalobos in summ. tom. 1. tract. 13. diff. 13. num. 5. hanc quaestionem tractantem.

RESOL. XLI.

An sponsa per vim oppressa à sponso ante bimestre possit semen incontinenti expellere?

Et an intra bimestre possit maritus uxorem inuitam cognoscere, absque peccato mortali dato, quod de ingredienda Religione non cogitet?

Et an, qui non cogitat ingredi Religionem, statim ac sit contractus, teneatur reddere alteri debitum.

Et notatur, quod quantum transierit bimestre ante consummationem, volenti ingredi Religionem irrogari iniuriam, si vi comprimatur ad consummationem, quando statim ac ab ipso petitur debitum, vult Religionem ingredi, quia ei licet ingredi statim. Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 18.

§. 1. Affirmatiuam sententiam, tanquam probabilem, admittit Sanchez de matr. to. 1. lib. 2. disp. 25. n. 17. ea communi doctrina, quam amplectuntur, Sotus lib. 5. de iust. quast. 1. art. 8. versic. De bonis autem. Bañes 2. 2. quast. 64. art. 7. dub. 3. ad 2. Aragonius art. 7. fol. 382. §. In hac difficultate explicanda. & ibi Salonijs controuers. 2. §. Ex his sequitur. Manuel. 1. tomo Summae. 2. editione, cap. 136. n. 15. ex doctrina, inquam, quae habet, licere priuata auctoritate furem incontinenti, vbi furtum arripuit, antequam in loco tuto constitutus sit, percutere, & eam reputari defensam: similiter ergo reputabitur defensa, cum incontinenti, & statim, ac semen receptum est, femina vim passa expellit, secus quando iam semen habet possessionem, & est quasi in loco tuto constitutum: tunc enim non erit defensa, sed intrinsecè malum. Et confirmatur: quia posset femina illa vim passa, quocumque tempore membrum virile extrahere, si posset, quamuis semen effundendū esset, non enim teneret id pati: ergo incontinenti ac effusum est, potest similiter expellere: quia, cum nondum semen habeat pacificam vasis possessionem, adhuc quasi in fieri, & in ipsa effusione reputatur esse. De sponsa autem de praesenti per vim cognita, id non affirmarem: quia iniuria est multò leuior, nec infamiam patitur, & damnum non est addo grane. Nec de femina per metum cognita, quia copula fuit voluntaria; & cum peccato admissa. Ita Sanchez.

2. Sed aduersus illum acriter insurgit Magister Taxeda in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 124. Quia expellere semen intra vas constitutum, est intrinsecè malum, vt pote contra naturam ordinantem semen illud ad prolis generationem: ergo ex nulla causa honestari potest. Secundo, quia ex illo semine viri intra vas feminae deciso, potest oriri proles: ergo vxor illud expellens peccat contra iustitiam, irrogans proli maximam iniuriam. Tertio, quia quando semen iam habet possessionem; & est quasi in loco tuto constitutum, nequit vxor vi oppressa illud expellere: ergo neque quando statim, & incontinenti decisum est. Antecedens conceditur à Sanchez; Sed euidenter probatur consequentia: quia semine decisus intra vas feminae, in quoque loco sit, siue na-

Sup. hoc in Ref. praeterita §. 2. pauld post initium, à vers. alletertem polle, & in to. 5. tr. 6. ex doctrina Ref. 32. prope finem, à vers. vbi tamen.

Sup. hoc in Ref. seg. & in tom. 5. tr. 6. ex doctrina Ref. 32. prope finem, à vers. Vbi tamen.